

— Zakon o narodnih šolah bo v kratkem predložen Narodni skupščini v sprejetje. Prej pride še pred ministrski svet. Načrt je oni, ki ga je predložil bivši minister prosvete Trifunović zadnji Narodni skupščini.

— Izid volitev v oblastno disciplinsko sodišče v mariborski oblasti. Izvoljeni so bili: Hren Anton, Rode Silvester, Skala Anton, Cibic Karel, Grčar Viktor, Ipavec Vojislav, Jordan Ivan, Malenšek Josip, Lovše Ivan, Karničnik Hinko, Majcen Mirko, Kožuh Mirko, Klemenčič Josip, Alt Aleksander, Kutin Josip, Cvetko Fran, Loparnik Peter, Petrič Ludovik, Bratoš Fran, Lukman Ivan, Arko Lavoslav in Vrane Ernest. — Iz tega je razvidno, da se je volilo zelo disciplinirano in so bili kandidati postavljeni od poverjenstva UJU izvoljeni s kompaktno večino. Povprečno je pri vsakem srezu razcepljenih približno 5—8 glasov in prilično toliko glasovnic je bilo praznih. — Pač pa se ni držalo navodil poverjenstva UJU šolskemu in slovenjegraško učiteljsko društvo ter je volilo kandidata drugega sreza, češ, da ona dva bolj poznata in bosta lažje zastopala njihove člane, ker poznata razmere. Kakor da bi bili sreski kandidati tudi sreski zastopniki v disciplinskem sodišču. Zastopniki se vendar pri vsakem slučaju izrečajo. Vsled samovoljnega postopanja teh dveh društev je tudi izvoljenih samo 22 mesto 24 zastopnikov.

— Mariborska prosvetna uprava je izvedla statistiko osnovnošolskih učencev. Pregled sicer še ni izdelan končno, vendar se kaže, da ima kakih 20 razredov premalo učencev, približno toliko pa preveč (čevo nad 70 nekateri razredi). Zato se namerava še med letom to nepravilno razmerje izravnati.

— Premestitev Marije Rantove iz Škofje Loke v St. Vid. Učiteljska organizacija si je dala nalogo braniti in ščititi pravice vsega učiteljstva, ne oziraje se na njegovo organizacijo ali politično pripadnost. Dasi nam je znano, da tov. M. Rantova ni članica naše organizacije, smo napravili tudi zanj, kakor za vse prizadete, na pristojnih mestih potrebne korake. Dobili smo sledeče pojasnilo in utemeljitev njene prestave: Učiteljica M. Rantova, ki ima 17 službenih let, je bila nameščena na deško osnovno šolo v Škofjo Loko po razpisu. Ko je nastopil službo na deški osnovni šoli v Škofji Loki učitelj G. J., je bila postavljena v zmislu odloka ministrstva prosvete O. N. br. 38.489 točka V. učiteljica Rantova kot nadstevilna na razpoložanje, ker je bil prosvetni oddelek v Ljubljani mnenja, da ne more stati moške učne osebe na deški osnovni šoli v Škofji Loki na razpoložanje, ker je število učiteljic na tej šoli preveliko. Ženske učne osebe na tej šoli so še: A. P., ki ima 19 službenih let, je službovala na težkih službenih mestih in ob prevratu 3 leta na Koroškem. A. M. je na tej šoli najstarejša. V. H.-B. ima 14 službenih let, je pa poročena z R. H., učiteljem na isti šoli in jo iz rodbinskih oziranj ni bilo mogoče postaviti na razpoložanje in predlagati za premestitev. T. J. ima 22 službenih let. E. W. kot spec. učiteljica za srbohrvaščino ne pride v poštev. Iz predloženih podatkov je razviden položaj in gotovo je, da bi se bila vsaka učna oseba, ki bi bila prestavljena, pritožila. Gospod prosvetni inspektor je dalje pojasnil, da se je Marija Rantova izjavila, potem ko je bila stavljena na razpoložanje da bi bila z nastavitvijo na osnovni šoli v St. Vidu nad Ljubljano popolnoma zadovoljna. Po izvršenem imenovanju bi se bila dovolila na prošnjo tudi zamenjava, da bi bila šla v St. Vid neka druga učiteljica iz Škofje Loke, ki je to želela. Zakaj ni bila zadevna prošnja predložena, ni pojasnjeno. To so dejstva, ki so nam bila predložena pri intervenciji v priilog tovarišice Rantove. Ako bi ne bili izjavili bi tega ne bili niti iznesli. Pri tej priliki pa moramo ponovno poudariti, da bi se bilo ukinitve razredov in razvrstitve prizadetih učiteljev in učiteljic vse boljše izvedlo, če bi bil rok za izvršitev gori omenjenega ministrskega ukaza podaljšan po našem svetu, ki smo ga iznesli v »Učit. Tovariš«, vsaj do konca oktobra. Ker so bili na mnogih šolah zopet vzpostavljeni že ukinitveni razredi, bi bilo ostalo lahko več učiteljev na svojih prvotnih službenih mestih ne bilo bi nepotrebnega razburjenja med učitelji in še bolj nepotrebnega preseljevanja.

— Deputacija šolskih upraviteljev pri prosvetnem šefu g. dr. K. Capudru. Na zborovanju šolskih upraviteljev izvoljeni odbor je imel dne 5. novembra t. l. prvo sejo, na kateri se je konstituiral. Predsednikom je bil izvoljen tov. I. Štrukelj, tajnikom pa tov. Iv. Štupica. Na prvi seji se je pričelo delo na uredbi o krajevnih šolskih odborih, ki naj se vsled nedostatkov popravi in spremeni. Zelo temeljito se je razpravljalo o členu 7., točki f in s. Ker je eden članov iznesel, da so bili v kamniškem okraju v nekaterih proračunih krajevnih šolskih odborov postavke za nadgradno šolskim upraviteljem črtane, je bila sklenjena deputacija k prosvetnemu šefu. V deputaciji izvoljeni člani: Štrukelj, Štupica, Polak, Grad, Arigler in poverjenik Skulj so se oglašili dne 9. t. m. pri prosvetnem šefu ter ob tej priliki ugotovili, da zadevne informacije niso bile točne. Te postavke, ako so bile vnešene v proračun, niso bile črtane in tudi ne bodo. Predsednik Štrukelj je izročil gospodu šefu vseh 16 predlogov, sprejetih

na anketi pov. UJU šolskih upraviteljev in se je o vsakem predlogu razpravljalo. Iz odgovorov gospoda šefa je vsak deputant videl njegovo naklonjenost do učiteljstva in med njimi zakonitih možnosti. Po dvehurnih razpravah so deputanti zadovoljni odšli in še isti dan imeli zopet sejo ter nadaljevali začetno delo, ki se bo nadaljevalo odslej vsako soboto popoldne ob 3. uri, dokler ne bo vsa uredba temeljito predelana. Pozneje bo odsek reševal in izdeloval predloge šolske uprave značaja za pov. UJU, ki jih bodo predlagala društva in posamezniki poverjenstvu, oziroma bo imel v evidenci aktualna vprašanja pravnega značaja ter bo pripravljala za poverjenstvo predloge in nasvete za ukrepe v tem oziru.

— Uredba o spremembah uradniškega zakona. Projekt te uredbe, kakor jo je spopolnila in spremenila komisija v prosvetnem ministrstvu, je oddala prosvetno ministrstvo brez vsakih sprememb ministrstvu pravde v nadaljno postopanje.

ZVONČEK

1., 2. in 3. številka so izšle!

Tovariši! Če! Opozorite starše in otroke, da javijo upravi naročilo!

— Draganov aparat za geometriko je bil v izloženem oknu Jugoslovanske knjižarne v Ljubljani cel pretekli teden razstavljen. Ta aparat je lastna konstrukcija in lastnoročno delo tovariša Antona Dragana, strokovnega učitelja na I. državni deški meščanski šoli v Ljubljani. Aparat vsebuje: 1. padalni stroj po Atwoodu s sekundnim nihalom, električnim zvoncec in samodelnim prožilom, 2. peresni silomer, rabljiv tudi kot peresna tehnika, 3. aparat za sestavljanje sil — aparat sam pokaže rezultato, 4. vzvod — ročice komponent je mogoče direktno odmeriti in izvajati oziroma dokazati stavek o vrtilnih momentih, 5. strmina in 6. trodelno matematiško nihalo. Vsi ti aparati se, ko se rabijo, pritrjujejo na leseno trinožno stojalo v obliki okvirja ki je iz prekuhanе bukke, 120 cm visok in 50 cm širok. Stojalo stoji na treh vijakih, s katerimi se regulira vertikalnost okvirja. Dosedanji aparati: Pichlerjevi, Kosmosovi i. dr. so povetini leseni in niso tako precizno izdelani kot Draganovi. Zato se razume, da taki aparati ne morejo delovati s tako točnostjo kot ti. — Draganovi aparati so kovinski in sicer iz medi, aluminija in jekla; zelo fino in skrbno ter le z Draganu prirojeno natančnostjo izdelani tako, da je vse trenje splošno na minimum. Pri skrbno pripravljenih poizkusih se trenja skoro niti ne pozna zato so računi do stotine grama natančni; a aparati sami pa obenem kontrolirajo te račune. Vsi poizkusi so lahki in vedno točni. Ker je aparat zelo priročen in stoji na mizi ali pa kar na odru, zato lahko izvajajo poizkuse tudi učenci sami po principu samodelavnosti.

— Iz Pariza se je oglašil tov. Riko Korenc, ki je dobil ustanovo za študij v inozemstvu. Dosedaj je študiral tov. Korenc na Višji pedagoški šoli v Zagrebu. Njegov naslov je: Paris. Ecole Normale Supérieure Saint-Cloud.

— Sodelovanje učiteljstva pri Slovenski Matici. Slovenska Matica objavlja: Dosedaj so se ustanovila poverjenstva v naslednjih okrajih (krajih) in so prevzeli poverjenstva gospodje: 1. Ljubljana: Anton Lovše, gimn. prof.; Anton Spendé, društveni adm. tajnik; 2. Maribor: Ivan Faval, gimn. prof.; 3. Bled: Josip Žirovnik, nadučitelj v pok. in posestnik; 4. Cerknica: Toussaint Oljšk, vodja zemlj. knj. za ves okraj; 5. Gornji grad: Franc Kocbek, nadučitelj v pok.; 6. Kamnik: Ciril Vremšak, uradnik Mestne hranilnice (za ves okraj, izvenzemski Domžale-Jarše); 7. Domžale-Jarše (in okolič): Ivan Stenovec, učitelj; 8. Kozje: Fran Humar, šol. upr. v Bučah (za ves okraj); 9. Kranj: dr. Simon Dolar, gimn. prof.; 10. Litija: Josip Zupančič, učitelj (za ves okraj, izvenzemski Zagorje z okolič); 11. Logatec: Franjo Malner, pregl. fin. kontr.; 12. Novo mesto: Josip Kovač, gimn. prof.; 13. Radeče: Robert Lindtner, viš. davčn. uprav. v pok. in posestnik (za ves okraj); 14. Rimske Toplice: Bogomir Milost, postajenačelnik; 15. Trbovlje: Rudolf Pleskovič, učitelj; 16. Trzin: Rudolf Pečjak, strok. učitelj mešč. šole; 17. Vič-Glince: Josip Mesec, izvrš. uradnik; 18. St. Vid nad Ljubljano: Ivan Šmajdek, šolski upravitelj (tudi za Medvode in vso okolič); 19. Zagorje ob Savi: Ivan Levstik, šolski uprav. (tudi za vso okolič); 20. Zagreb: Fran Brecljnik, višji žel. uradn. pri žel. direkciji. V nekaterih drugih okrajih je ustanovitev poverjenstev že v teku, v ostalih se ustanovijo v najkrajšem času.

— Kako se rešuje pri nas šolsko vprašanje. Koncem lanskega šolskega leta se je trdilo, da so vsa učiteljska mesta že zasedena in nastala bojazen, da novinci sploh ne dobijo mest. Na drugi strani je bila na vidiku redukcija razredov v ljubljanski oblasti, ki je povzročila mnogo nepotrebnega pisarenja in razburjanja. Da ne bi bilo preveč učiteljev na razpoložanju, se je razširilo

v mariborski oblasti celo vrsto šol, mnogo potrebnih, mnogo pa tudi nepotrebnih. Razširilo se je toliko šol, da so dobili mesta vsi nadstevilni, vsi novinci in še je nekaj mest ostalo nezasedenih. Vidi se, da oblasti niso imele nobenega točnega pregleda o redukciji mest niti o novincih, ker drugače si ne moremo misliti sedaj teh zmešnjav. Je pa še drugo, česar ne smemo zamačati, ker je s tem prizadeto predvsem prekmursko šolstvo. Med potrebnimi razširitvami so bile gotovo prekmurske šole, saj so bili razredi, ki so imeli po sto deset otrok. Da so bile tukaj razširitve umestne ni dvoma. Na nova mesta so prišle predvsem reducirane učiteljske, po večini mlajše moči, z 1—2 službenima letoma. Pa glej ga, ena zbolila po parih dneh, druga po parih tednih, tretja odide po štirinajstih dneh zopet nazaj na prejšnje službeno mesto, četrta po dveh mesecih, peta že ve, da dobi v kratkem dekret za novo mesto v bližini Ljubljane itd. (vrsta je še dolga). Tako jih je odšlo nad 50% zopet nazaj, drugih učnih moči ni in tako morajo imeti drugi po dva razreda, po 42 in še več ur tedensko in po sto in še več otrok. To so škandalozne razmere, kakor niso bile niti prva leta po zasedbi. Zahtevamo od oblasti, da zasede vsa mesta čim prej in da med tem ne premešča učnih oseb.

— Razstava Jugoslovanske glasbene literature, skomponirane na čast učiteljstva in šole, bo prirejena v Supetru na otoku Braču v začetku leta 1928. ob dvajsetletnici tamkajšnjega učiteljskega društva. Naprošeni smo po prireditelju te razstave za prispevke, zato se obračamo na tovariše, ki imajo kake kompozicije posvečene učiteljstvu, šoli, učiteljskim abiturijentom, učiteljski organizaciji in slične, naj jih upošlejo na poverjenstvo UJU Ljubljana, ali pa direktno na prireditelja razstave Đuro Nazor, učitelj Bobovič, na otoku Braču, Dalmacija.

— † Gregor Polanec. Dne 14. novembra t. l. smo na pokopališču v Pobrežju pri Mariboru položili k večnemu počitku vzornega šolnika, neustrašenega narodnega buditelja in zvestega tovariša Gregorja Polanca. Blagopokojni je bil rojen leta 1848. pri Sv. Urbanu niže Ptuja. Študiral je v Mariboru in leta 1867. napravil izpit za učitelja. Nato je nastopil svoje prvo mesto v St. Lovrencu na Pohorju, kjer je ostal do leta 1891., ko je bil zaradi svojega dela na narodnem polju premeščen v Vuzenico. Leta 1894. je prišel za šolskega voditelja na Črešnjevce pri Slovenski Bistrici. Tu je deloval do leta 1911. in po 44-letnem službovanju stopil v pokoj ter se preselil v Maribor. Razširitev šole na Črešnjevci iz trirazrednice v šestrazrednico je stvar spomenik za marljivega moža. S svojim vestnim in razumnim šolskim delovanjem pa si ni pridobil samo ugleda pri starih svojih učencev, marveč tudi njegovi stanovski tovariši so ga visoko cenili ter ga večkrat izvolili svojim zastopnikom v okrajnem šolskem svetu in za predsednika učiteljskega društva. Svojim tovarišem je oslavljal zvesto grobo; navzile skromnim gmotnim razmeram, v katerih je kot kronski upokojenec živel, je zapustil Učiteljskemu domu in Društvu upokojencev po 100 Din. Najbolj se je udeleževal kot buditelj naroda, kar je v predvojnih časih bilo jako potrebno, toda skrajno nevarno in za uradnika zelo nevarno opravilo. Da njegovi napori in njegove žrtve niso bile zaman, dokazuje najbolj dejstvo, da so ga leta 1890. pri Sv. Lovrencu na Pohorju njegovi narodni nasprotniki denuncirali za panslavista in veleizdajalca, ker jim je bil preveč na poti in so se ga hoteli iznebiti. Tedaj je moral v preiskovalni zapor in bil nato premeščen. Premestitev ga je v gmotnem oziru sicer hudo zadela, ker je imel v St. Lovrencu hišo in posestvo, a njegove trdne volje ni mogla zlomiti in z nezmanjšanim pogumom je nadaljeval prebujanje ljudstva, živečega v suženjskem mišljenju. Dalje je kot dober glasbenik in pevec poučeval mladino in odrasle v godbi in petju, vodil pevske in godbene zbornice ter bil ves čas svojega službovanja organist. Dobra volja ga ni zapustila niti v njegovi dolgotrajni bolezni — pred 10. leti mu je kap ohromela desno stran života. Ob odprtem grbu je tovariš Š. Vodenik orisal njegovo življenje in delovanje ter se v imenu žalovalcev od njega poslovil z besedami: »Slava Tvojemu spominu! Na svidenje nad zvezdami!«

— † Ivan Kramar. Zopet je posegla neizprosna smrt v družino učiteljske vranskega okraja ter nam ugrabila milega in delavnega stanovskega tovariša-veterana Ivana Kramarja na Vranskem, ki je bil znan preko vse Slovenije. Dovolil je učiteljske v Mariboru leta 1885. in napravil zrelostni izpit. Prvič je bil nameščen na Rečici ob Savinji, od koder je čisto zahajal v Mozirje, kjer se je navduševal za narodno petje. Potem je prišel v svoj rojstni kraj Šoštanj, kjer je takoj ustanovil slovensko pevsko društvo. Zaradi tega in zaradi svojega odločnega slovenskega mišljenja je moral tu preživeti marsikatero grenko uro, kajti Šoštanj je imel takrat skoraj popolnoma nemško lice. Šele ugledni notar Kačič in nepozabni pokojnik sta začela nekako ledino orati in krepiti neznatno slovensko manjšino. To so mu pa Nemezi hudo zamerili ter ga pri odločilnih faktorjih tako očrnili, da je bil kazensko premeščen v Loko pri Zidanem mostu. Pa tudi tukaj ni miroval. Osnovel je zopet slovensko pevsko društvo s sodelovanjem delavcev-železničarjev, kar zopet ni bilo po

volji takratnim merodajnim činiteljem. Od tu se je preselil na Zidan most, kjer pa je le kratak čas poučeval. Poročil se je s hčerko ugledne narodne rodbine Šentakove na Vranskem. Zaradi tega si je želel priti v ta naroden trg, kar se mu je tudi posrečilo leta 1897. Tu je služboval čez 25 let deloma kot učitelj, deloma kot nadučitelj. Povzdignil je narodno umetnost z ustanovitvijo pevskega društva »Vranska Vila«, s čimer si je postavil najlepši spomenik. Izvežbal je svoje pevke in pevce tako izborni, da je z njimi prirejal na Vranskem »krasne pevske prireditve«. Popeljal pa je iste tudi v sosedne kraje, n. pr. v Kamnik, Zalec, Mozirje itd. ter povsod žel obilno priznanje. Vodil je tudi obrtno šolo na Vranskem mnogo let. Ves čas je bil zvest član savinjskega učiteljskega društva, kjer se je vrlo zavzemal za odgojo naše mladine v narodnem duhu. V petek 21. oktobra se je vršil njegov pogreb na vranskem grobišču, kjer počivajo tudi njegovi tovariši Vrabl, Jakše in Meglič, ob zelo obilni udeležbi. Istemu so prisostvovali g. sreski šolski nadzornik R. Pestevšek, številno zastopano učiteljstvo bližnjih in daljnjih šol, vse uradništvo, vsi tržani in mnogobrojni pokojnikov prijatelji in znanci od blizu in daleč. Njegovo rakev so krasili številni vencji. Nosila pa je vence tudi šolska mladina pod vodstvom domačega učiteljstva. »Vranska Vila« mu je zapela kot zadnji pozdrav »Vigred se povrne« in »Blagor mu«. Nadučitelj v pok. Ivan Zotter mu je ob odprti gomili govoril slovo. Priznati pa mu mora vsakdo, da je bil pošttrvovalen nacionalist, ki je za svoje slovensko in slovensko prepičanje trpel mnogo preganjanja, zapostavljanja in drugega gorja.

— K usposobljenostnim izpitom, ki so se vršili v času od 4.—12. novembra na moškem učiteljskem v Ljubljani pod predstvom ravnatelja A. Doklerja, se je prijavilo 27 kandidatov in 44 kandidatkinj. Usposobljeni so bili: 1. a) za laščino Milica Zoré, b) za francoščino: Marija Celik, c) za srbohrvaščino na meščanskih šolah: S. Metodija Zupančič; d) za srbohrvaščino na osnovnih šolah: Elvira Dolinar in Franja Kovšek. — II. Za osnovne šole: Feliks Gostinčar, Alfred Janko, Josip Jankovič, Franc Jarnovič, Franc Jerala, Adolf Klavara, Blaž Lah, Mirko Gubič, Franc Ostanek, Srečko Pečar, Silvo Perhace, Josip Pirc, Josip Prusnik, Alojzij Puppis, Ladislav Razinger, Ivan Resman, Vinko Rupnik (z odliko), Franc Rus, Slavko Schott, Janko Sicherl, Andrej Stele, Ivan Stefe, Maks. Twerdy, Leopold Zlatič in Franc Zomer. — Maksa Chrobath, Marija Čekada, Marija Čibež (z odliko), Ana Dolenc, Ana Drobnič, Marija Drogenik, Marija Eržen, Ana Gabrijel, Ana Gabrček, Rozalija Iglič, Marija Janko, Marija Kalan, Jagoda Kokalj-Bačič, S. Valerija Kraker, Amalija Labič, Jana Levstik, Berta Lovšin, Pavla Penko, S. Gera Pernat, Melita Petelin, Jakobina Podboj, Meta Rainer, Danica Rojina, Marija Sevnik, Dora Slapšak, Olga Spazier, Emilija Svetec, Angela Svetec, Bogomila Skulj, Julijana Turk, Danica Urbančič, Ana Vardjan, Josipina Veršec, Nada Vozel, Julija Wostner in Marija Zupančič. — Dva kandidata in tri kandidatkinje so bili reprobirani.

— oio Pedagoška centrala v Mariboru. Ponovno pozivamo okrajna učiteljska društva v Mariborski oblasti, da pristopijo korporativno kot člani k Pedagoški centrali v Mariboru. Za malenkostno članarino mesečno 1 Din je vsakemu članu brezplačno na razpolago Centralna knjižnica. S tem prispevkom pa obenem zelo pospešuje delovanje Centrale; razširjala si bo dalje svojo knjižnico, prirejala strokovne tečaje in sestance, zalagala strokovna glasila z dopisi. Obseg njenega delovanja je seveda popolnoma odvisen od gmotne podlage. Želimo tudi čim najobširnejšega aktivnega sodelovanja tovarišev. Začetkom prihodnjega leta bo občni zbor; udeležite se ga in tam izrazite svoje želje in nasvete. Pripomba: Seznam naših knjig, ki smo jih najavili v prejšnji številki »Učit. Tovariša«, smo oddali v soboto, 5. t. m. upraviteljem šol, ki so na sedežu društva, s prošnjo, da jih razdele na prihodnjem zborovanju. Vsaka šola dobi po 1 izvod. — Odbor.

— OPOZARJAMO NA IZREDNO UGODNO PRILIKO NAKUPA KNJIG, ki je razviden iz današnjega oglasa »Književna priloga«. Tovariši naj opozore na to druge interesente ter jim dajo na razpolago to stran današnjega lista.

ŽIKA JE SAMO ENA!

Če hočete piti res dobro in ne predrago kavo, zahtevajte izrecno ŽIKO. Pazite na to ime radi številnih ponaredih!

Osebnе zadeve.

— Stalnost je priznana sledečim učiteljem(icam). Ani Rubeša v Sarsonih, Ivanu Sinčiču pri Sv. Matiju, Slavku Zupevcu v Sromljah.

— i V mariborski oblasti: Jože Tratnik je imenovan za začasnega šolskega upravitelja v Gornjem gradu. Anton Breznik je premeščen na osnovno šolo v Murski Soboti, dodeljen na državno realno gimnazijo, da začasno poučuje petje in telovadbo. Rojko-Bratkovič je stavljena v penzijo. Ana Sekula je dala ostavko na državno službo.

Priporočamo tvrdke, ki inserirajo v našem listu.

—i Sprejem učiteljskih abiturientov v učiteljsko službo. V ljubljanski oblasti: Breda Tavzes v Črnomelj, Ljudmila Gabrovšek v Radence, Lidija Grošelj v Lokoč, Franjo Gruden v Laško. — V mariborski oblasti: Jolanda Gomač-Belovič v Radmožance, Stefanija Levičar v Staro cesto, Katarina Škubel v Mežico, Marija Martinšek v Mežico, Amalija Calluati-Jelačin v Sebeborce, Marija Gruden pri Sv. Barbari, srez Ptuj.

—i Napredovanja. V 1. grupo II. kategorije so napredovali sledeči učitelji(ice) ljubljanske in mariborske oblasti: Alojzij Malenšek, Marija Šnajder, Josipina Činč, Ciril Petrovc, Ana Pirc-Gavrič, Rozalija Goli, Franja Kosce-Milavec, Aleksander Kordiš, Ljudmila Bizjak-Kovač. — V 2. grupo II. kategorije: Franjo Hajnšek, Rudolf Predan, Franjo Friedl, Karol Jakopec, Marija Zacherl, Franja Šnajder, Antonija Vau-pot, Zmago Bregant, Marija Kunaver-Rupar, Josipina Likozar, Marija Sroif-Jansa, Ana Zorko-Kersnik, Amalija Mandelj-Kenda, Arnela Vranšek.

—i Premeščeni so sledeči učitelji(ice). V ljubljanski oblasti: Vida Frelj v Zagorje ob Savi, Darinka Berce v Sv. Rupert, srez Krško, Vilma Peterca v Dole pri Litiji, Berta Saksida v Cerklje ob Krki, Leopoldina Zupančič v Telče, srez Krško, Janko Alfred v Bohinjsko Srednjo vas, Ivana Dekleva na Vrhniko, Rudolf Vrabčič v Verdenk, Marija Podboj dodeljena v pisarno vel. župana prosvetni oddelek v Ljubljani.

Šolska reforma.

KROŽKI IN REFORMA VZGOJE IN POUKA.

Naše šole se ne ganejo. Pouk in mnenje, miselnost in delo so še vedno okorele oblike iz dobe Franca Jožefa. Milijonski narod se ne naveliča poslušati pesmi, ki so jo drugi že davno položili v muzej svoje zgodovine. Zgodilo se bo mogoče, da bo pri nas novo, kar bo drugod že ostarelo; da bo pri nas napredno, kar bo drugod že reakcionarno.

Reforma vzgoje in pouka more izhajati le iz notranjega prepričanja; razumel jo bo le oni, kdor jo je preizkusil in doživel. Studij, knjige, razprave, predavanja, razgovori, ukazi, nasveti, vse drugo ima veljavo le tedaj, če jih je duševnost asimilirala; šele ko se znanje pretvori v notranjo silo, imajo pravi pomen za delo. Ali pa imajo vsi dovolj naravnega razpoloženja za asimilacijo?

Tudi pri podeljevanju spoznanja je lahko dvojje: ali govori eden množici ali pa govori drug drugemu; ali masa posluša ali pa sodeluje vsi, da ustvarijo potem nov, kolektivni sklep. Pravo kulturno življenje bo začelo med nami delovati šele tedaj, ko delujoči ne bodo le redki poedinci, ampak bo duševna rodovitnost v našem stanu postala nekaj splošnega. Nekateri pravijo, da bi bilo to sicer idealno, da pa so tisti časi še daleč, ko bo zavednost razgibala velik del naših sopoklicnikov.

Kakšno naj bo naše podeljevanje?

Med onimi, ki jim je reformni duh nove šole že znan in so tudi že poizkušali z udeleževanjem, bo kolektivni način logičen in naraven; pasivnost med njimi je nemogoča, kot je nemogoča para brez sile napetosti. Drugače pa bo tam, kamor se niso zašle nove evropske misli in kjer je treba duhove komaj seznaniti z novimi smermi, metodami in osnovnimi načeli. V takih krajih bo nehoti vsaj nekaj časa vladalo pasivno razmerje med onimi, ki dajejo, in onimi, ki sprejemajo. Kjer je le nekaj samostojno mislečih, je vzdušje živahnije in plodnosnejše.

Dosedaj smo skoro vse izvedeli iz inozemskih, zlasti nemških pedagoških knjig in revij. Prenašale so nove ideje med nami tudi naše pedagoške revije; marsikoga so informirale ter mu dale pobude, da je začel poslušati, misliti in poizkušati. Čudno je le, da jih je bilo tako malo, ki so ga razprave in poročila zanimala. Ali je težko čitati, ali je težko misliti. To dejstvo nas je poučilo, da zgolj razprave po revijah in publikacijah ne bodo naziranja v novi šoli toliko razširile, da bi to naziranje postalo naša splošna lastnina. Sile morajo vzbujati v celokupnosti našega stanu le z osebnimi zajednicami.

Delovne zajednice učiteljstva.

Ali naj se take zajednice ustanavljajo glede na stremeljenje posameznikov? Take zajednice bi bile zares kolektivne in za idejo samo zelo uspešne, zaradi oddaljenosti istosmislečih pa so nemogoče. Hočemo tudi, da ne ostanemo načela znana le nekaterim, ampak da jih bo deležno čim večje število, ker le tedaj se bo mogla prenoviti naša šola. (Se nadaljuje.)

Samoizobraževalna akcija Pov. UJU.

—oio Učiteljska samoizobrazba — pregled dela, na podlagi poročil krožkovih načelnikov osrednjemu izobraževalnemu odseku:

1. **Cerknica.** Izobraževalni krožek za cerkniški okoliš je zboroval 9. oktobra t. l. v Cerknici po sledečem vzporedju: Krožkove zadeve, Sociološka izobrazba, Delovna šola, Dekliški krožki, Mladeniški krožki. Razgovor o mladinski in pedagoški literaturi. Razmerje učiteljstva. Demokracija. — Udeležencev 12.

2. **Ljubljana.** Ljubljanski krožek se je sestal prvič 26. oktobra t. l. Tov. Pahor je

poročal o zgodovinskem razvoju plemstva in meščanstva. — Udeležencev 45.

3. **Šoštanj.** Šoštanski izobraževalni krožek se je sestal 7. novembra t. l. v Šoštanju. Razpravljal je o moderni izobrazbi. — Udeležencev —.

4. **Ljubljana.** Tamkajšnji izobraževalni krožek je imel 9. novembra t. l. svoj drugi sestanek, na katerem je poročal tov. Hreščak o liberalizmu. — Udeležencev 35, med temi zlasti mnogo učiteljskih, kar moramo pozdravljati z največjim zadoščenjem.

5. **Borovnica.** Borovniški izobraževalni krožek je imel svoje prvo zborovanje dne 12. novembra t. l. ob prisotnosti 17 tovarišev in tovarišic. Tov. Tavčar je poročal o pomenu in delovanju krožkov ter o uvodu v družboslovje. Naslednji sestanek se je dočel na 7. decembra t. l. zopet v Borovnici.

6. **Šmarje-Rogatec.** Krožek za ta okraj se je sestal 12. novembra t. l. v St. Vidu. Poročal je tov. Rakovšek o početkih socializma na podlagi Krekovega »Socializma«. — Udeležba —. Prihodnji sestanek se vrši prve dni decembra. Predava tov. Bollé o feudalizmu. — Prisotnih je bilo 17.

7. **Cerknica.** Tamkajšnji krožek je zboroval 13. novembra t. l. Radi slabega vremena in slabih prometnih zvez je bilo navzočih le 10 članov. Tov. Dolgan je predaval o načrtu kmetske delovne šole za 1. razred.

8. **Ribnica.** Izobraževalni krožek za Ribnico in okolico se je sestal 13. novembra t. l. Tov. Rožman je poročal o zgodovinskem seminarju in o provalih Slovanov. — Udeležba —. Prihodnji sestanek se je dočel za začetek decembra.

9. **St. Vid nad Ljubljano.** Tamkajšnji krožek je zboroval 20. novembra t. l. ob udeležbi 13 članov. Tov. Pahor je predaval o plemstvu in meščanstvu tov. Hreščak je podal nekaj pojasnil za obravnavanje snovi iz brošur in drugih aktualnih predmetov.

10. **Jesenice.** Izobraževalni krožek za jeseniški okraj je zboroval prvič 12. oktobra t. l. Sklicatelj tov. Mrovlje je podal kratek obris delovanja pedagoškega krožka za tekoče šolsko leto, tov. Pibovec pa kratke smernice za posamezne predmete v smislu modernega šolstva, pričeniši s prvimi razredom. — Navzočih 33 članov krožka.

—oio Iz osrednjega izobraževalnega odbora. Še vedno je cela vrsta društvenih odborov in sklicateljev krožkov, ki nam niso sporočili vseh podatkov, ki jih potrebujemo za razpošiljanje brošur in navodil za obravnavanje po krožkih. Opravičeni smo vprašati jih javno, kako bodo opravičili pred članstvom to zanemarjanje svojih dolžnosti in kako spravijo tako indolenco za važna stanovska vprašanja v sklad s svojimi funkcijami v organizaciji in s svojo vestjo. Navadna dopisnica s kakimi sto črkami bi bila vsa žrtev, ki se zahteva od njih v korist dobri stvari. Zavedajmo se že enkrat, da brez sodelovanja vseh ni misliti na konsolidacijo organizacije, brez sodelovanja organizacijskih funkcijonarjev pa ni upati na uresničenje niti najprimernejših organizacijskih načrtov. Pozivamo radi tega ponovno vse prizadete, da store nemudoma svojo dolžnost, ker bomo sicer prisiljeni imenoma pokazati na vse, ki ubijajo s svojo pasivnostjo v nesčetih požrtvovalnih tovariših in tovarišicah vsako voljo za udeleževanje in napredek.

—oio Vsem društvenim odborom. Ker je potrebno v svrhu natančne informacije naših članov o vseh aktualnih vprašanjih, ki se tičejo našega stanu in ki se v kratkem času odločenem za naša društvena zborovanja, ne morejo dovolj temeljito obravnavati, prosimo vse tovariše predsednike, da poskrbe za razmnožitev vseh programatičnih okrožnic, ki jih dobivajo od osrednjega vodstva, in sicer v tolikih izvodih, kolikor izobrazbenih krožkov šteje vsako društvo ter jih nemudoma dostavijo sklicateljem krožkov, da jih dajo v razpravo. Na ta način si obetamo najtesnejšega stika med članstvom in vodstvom organizacije ter splošne poglobitve v vse važne probleme našega stanu. — Poverništvo UJU.

Nove knjige.

— Josip Ribičič: **Igrice.** Zbirka lažjih mladinskih iger. Ljubljana 1927. Založilo »Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta«. Knjižnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani I. zvezek. Cena broširani knjigi 12 Din, vezani 15 Din, s poštnino 1 Din več. Dolgo časa že ni izšla nikakva mladinska igra in zato je bila vrzel na tem polju od dne do dne večja. Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta je uvidelo, kako velika je potreba po mladinskih igrah in je založilo gornjo zbirko. Šest igrice priznanega mladinskega pisatelja Ribičiča: »Trapica«, »Vrabci«, »Miklavževci«, »Mir in ljubezen«, »V pustni noči« in »Dediščina«, bode marsikaterega prireditelja mladinskih predstav rešilo iz nemale zadrege pri izbiri igrice. »Trapica« je primerna enodejanka za čas pred Vsemi svetimi. Ima 4 deške in eno dekljsko vlogo. — »Vrabci«, dvodejanka, primerna za vzgajanje ljubezni do ptic. Najprimernejši čas za uprizoritev te igrice je jesen v času ptičje selitve. — »Miklavževci« ima dve dejanji. Prvo se vrši v kmetski kuhinji, kjer sv. Miklavž obdaruje otroke, drugo pa v predvoru nebes. Ker potrebujemo ravno za Miklavževco prireditev vedno tudi primerne igrice, bode ta jako dobrodošla. — »Mir in ljubezen« je božična slika, zelo prikladna za prireditev, zvezana z obdarovanjem otrok. — »V pustni noči«, enodejanka za predpustni čas. — »Dediščina« pa je zelo lepa igrice za 1. december in Vidov dan. S to zbirko je narasla naša mladinska dramatična literatura za šest res lepših igrice, zato jo najtopleje priporočamo v nakup.

—k Nacrti za muški ručni rad u I. i II. razredu osnovnih škola. Priredil: Marjan Markovac. Druga popravljena izdaja. Zagreb 1927. Izdala »Narodna knjižnica« v Zagrebu, Vojnička ulica 13. Cena 30 Din. Nacrti je prirejen po predpisih lanskega učnega načrta in sestoji iz 12 listov s 70 nacrti.

—k Kraljevič Marko 1928. Zbral Kompoljski, ilustriral J. Vokač. Cena 6 Din. Družba sv. Cirila in Metoda, duševna mati naše obmejne mladine, jo je zopet razveselila s knjižico, nosečo zunaj podobo jugoslovenskega junaka Kraljeviča Marka, znatraj pa nedežno mnogo zanimivih pravljic — med njimi bajko Milčinskega »O Marički, ki je pol ure prekasno prišla na svet« — pesmi, poučnih člankov in važnih drobtin; knjižico okrašeno z lepimi ilustracijami, zaključuje koledar in oddelek za beležke. Naroča se v pisarni Ciril Metodove družbe v Ljubljani, Narodni dom.

—k Leonid André: **Radio.** Osnovni pojmi iz radiotehnike. Knjiga, ki je izšla v Ljubljani v založbi Jugoslovanske knjigarne je opremljena s 214 slikami, a snov je razdeljena v 5 oddelkov: I. Nauk o splošni elektriki. II. Nauk o nihanju in valovanju. III. Specialna radiotehnika. IV. Dodatek o oddajnih postajah. V. Stvarno kazalo. — Cena nevezani knjigi 60 Din, v platno vezani 76 Din.

Naša stanovska organizacija.

BORBA ZA PRISPEVEK UČITELJSKEMU PEVSKEMU ZBORU.

Ker postaja najmučnejši dogodek v Kranju tudi najmučnejši dogodek v »Tovariš« in ker bi si učiteljstvo, ki ni bilo navzoče na delegacijski skupščini v Kranju z ozirom na sklep celjskega učiteljskega društva in na podlagi članka v 18. številki »Tovariša«, lahko ustvarilo napačno sliko o dogodku pri obravnavi predloga za prispevek učiteljskemu pevskemu zboru, naj mi bo dovoljeno, da zadevo s svoje in strani zbora pojasnim.

Učiteljski pevski zbor je bil osnovan po Društvu učiteljev glasbe v Ljubljani jeseni leta 1925, kot nekaj odsek svojega društva ter je že spomladi 1926. nastopil dvakrat s samostojnim koncertom v Ljubljani. Jeseni se je preosnoval, spremenil pravila, postal samostojen ter se naslonil na UJU tako, da ima poverništvo v odboru stalnega zastopnika. Član zbora sme biti le član UJU, zato so člani »Edinstva« morali izstopiti. Letos je nastopil zbor s samostojnimi koncerti v Trbovljah, St. Vidu, Viču in Kranju ter namerava meseca januarja prirediti koncert v Zagrebu. Vršiti torej že v začetni dobi važno kulturno poslanstvo. Vaje in nastopi so združeni z ogromnimi gmotnimi in fizičnimi žrtvami. Z žalostjo moram ob tej priliki ugotoviti, da ljubljansko učiteljstvo mi dosedaj pokazalo pravega umevanja (kakor praško, ki ima svoj lasten zbor), pač pa po več ur od železnice oddaljeni tovariši (v prvi vrsti seveda tovarišice), ki z vzgledno požrtvovalnostjo posejajo vaje na lastne stroške in plačujejo poleg tega še letno članarino v znesku 60 Din. Društvo je preskrbovalo nekaterim članom prenočišča, si nabavilo notni material, pa se pri tem tako zadolžilo, da ima še danes 4000 Din dolga, dasi je prejel od nekaterih učiteljskih društev ustanovnico in so bili tudi vsi koncerti (razven St. Vida) sijajno posečeni. Gotovo bi imeli od koncertov lahko več dohodkov, če bi nastavili višjo vstopnino. Hoteli pa smo z nizko vstopnino omogočiti dostop najširšim plastem naroda. Saj je naš namen narod kulturno dvigniti in doseči slov. učiteljstvu večji ugled. Kajti z ugledom raste vpliv in z vplivom se lahko vse doseže. Od nesebičnega delovanja požrtvovalnih pevk in pevcev ima in bo torej imelo korist vse učiteljstvo.

Da člane vsaj deloma razbremenim in reši zbor, ki mu je grozil vsled ogromnih žrtv razpad (članstvo je padlo od 110 na 58), je naslovil odbor na UJU prošnjo, ki je v njej ugotovil kulturno važnost učiteljskega pevkega zbora, pokazal na enaka zbora moravskih in praških učiteljev, potom katerih se je uveljavil ugled učiteljstva doma in ki sta ponesla slavo in čast češke pesmi in češkega naroda tudi v inozemstvo; povdaril, da se bo dvignil potom zbora tudi ugled slov. učiteljstva in prosil, naj ga članstvo UJU podpre z 1 Din mesečnim prispevkom. Odbor ni našel drugega izhoda iz težkega položaja — šlo je za obstoj zbora — in je bil, dasi nerad, prisiljen potom delegacije obrniti se na celokupno članstvo UJU za pomoč. Bil je to obupni klic na pomoč!

Vsak posamezni član UJU sme staviti delegaciji predloge in vsak predlog, ki ga delegacija obravnava, ima službeni značaj. Zadeva pa vendar ni privatna, če tiče ves stan. Tudi je celjsko učiteljsko društvo samo priznalo kulturno poslanstvo učiteljskega pevkega zbora. Ni torej nikakega povoda obžalovati »službeni značaj« privatne zadeve.

O predlogu se je popolnoma svobodno razpravljalo. Kdor se je oglasil k besedi, je tudi lahko govoril. Proti je govorilo kakih 5 delegatov, nekateri tudi po večkrat, za pa 3 in od teh treh sem edino jaz član pevkega zbora in sem bil obenem tudi delegat. Na mesec en dinar, dve cigareti, škatljica vžigalic! Koliko dinarjev gre za manj potrebne stvari, za druga društva. Ali pa ni dolžnost zavednega učiteljstva podpirati v prvi vrsti lastna društva? Pa se je začelo mešetarjenje: prispevek naj bo neobvezen, naj pride prihodnje leto pred delegacijo, naj se zniža na 50 p itd. Na eni strani ves potek skupščine, ki je izzvenel v klicu: učitelj, izobra-

Naša gospodarska organizacija.

—g Učiteljski dom v Mariboru. Izkaz za čas od 10. septembra do 16. novembra 1927. Članarina: Karla Srebrnič, Podgorje 5 Din; šola St. Ilj pod Turjakom 20 Din; Drago Kogelnik, Brezno 30 Din; Mohorko Ivan, Rače 20 Din; šola Breg pri Ptuj (Svetlin, Kosi, Kovač) 60 Din; Razbor (Rataj) 5 Din; šola Slovenjgradec 45 Din; deška osnovna šola Ptuj-okolica 120 Din; Orla vas-Braslovce (Klančnik) 20 Din; šola Pobrežje 160 Din; šola Guštanj (Gačnik, Lodrant, Pečnik, Kotnik, Konečnik, Zega, Jugovič, Gabrček, Šijanec) 144 Din; St. Ilj v Slov. goricah (Kožuš Vilma) 20 Din; Svetina (Skof Ana) 10 Din. — Poverjenik neke šole še do danes ni poslal že leta 1926. nabrane članarine! — Darila: Jos. Mavrič, šolski upr. v pok., Maribor 100 Din; Škilan Josip, učitelj v Studencih pri Mariboru kot prvi dar prve plače 50 Din. Novinci, posnemajte tega tovariša! Učiteljsko društvo za slovenjebistriški okraj, čisti dobiček prireditve 820 Din (!). Iskrena hvala! — **Gospodarska podjetja:** zemljevidi 10888 Din; grb 2120/80 Din; Prekmurske pravilnice 44 Din; »Sola v nebesih« 31/50 Din; skupaj 13.084/30 Din. — V Mariboru. 20. novembra 1927. — M. Kožuh, blagajnik.

zuj se, širi kulturo, skrbi za ugled svojega stanu! — na drugi strani glihanje in prerakanje za beraški dinar, ko gre pevskemu zboru za biti ali ne biti; ta izdatek letnih 12 Din — tam saj 1200 Din. To je bilo mučno, to je žalilo in motilo sicer krasen potek zborovanja in ravno to je izzvalo v meni »ton in fanatičen izpad«, da sem dejal: »Ne gre za dinar, gre za obstoj zbora. Če ga danes pokopljemo, bo to kulturna sramota, ki jo bo treba četudi z imeni javno ožigosati. Dva dni smo govorili o učiteljski samoizobrazbi, o kulturnem udejstvovanju in o majhnem ugledu, ki ga moramo dvigniti. Dokazimo, da ni bilo to le prazno besedičenje! To je bil tisti gorostasti fanatičen izpad. O kakem sramotnem odru ni bilo niti govora. Besede so bile sicer ostre, izgovorjene pa v razumljivem razburjenju, zakrivil pa so jih tisti, ki so hoteli zbor uničiti in so jim, kakor se vidi še danes, hvaležno sredstvo v dosegu drugih ciljev.

Izid glasovanja mi je bil v veliko zadoščenje. Predlog zbora si je osvojila ogromna večina delegatov (proti je glasovalo le 8 delegatov in še od teh nekaj, ker so bili vezani na sklep gospodarskega odbora). Za božjo voljo, ali je teror, če večina nekaj sklene? Slov. učiteljstvo je dokazalo, da gradi in ne podira, pokazalo je, da je do umelo veliki pomen pevkega zbora, da je ostalo idealno in mu niso samoizobrazba, kultura in ugled stanu samo visokozveneče fraze, ampak je pripravljeno zanje tudi žrtvovati, ker se v polni meri zaveda, da brez žrtve ni zmag. Rad priznam, da učiteljstvu ni z rožicami poslano, zato pa je njegova žrtev tem lepša, hvalevrednejša. Čast mu! Če učiteljstvo ni zmoglo zbora vzdržati, ga tudi ni vredno. Ne mi, ampak zgodovina slovenskega učiteljstva in slovenske glasbe bo s prstom pokazala na njegove grobokope. — Za čast in dobrobit učiteljstva bom nastopal vedno in povsod, če bo treba tudi s primernim povdarkom in oostrostjo. In če mislite, da sem se res tako hudo pregrešil, naj ne trpi zaradi tega pevski zbor. Ločite vendar stvar od osebe in mečite kamenje samo name če že morate metati! Pri vsem nastopu me je vodila edino le iskrena želja, pomagati s svojimi skromnimi močmi plemeniti stvari; zato tudi v tej prijetni zavesti lahko mirno prenesem priimek »fanatičen izpadnik«, ki ga smatram za častnega. Kar se pa tiče ocitka, da delegati niso svobodno volili, se mi pa zdi, da je tako skrajno žaljiv in za delegacijo sramotno poniževalen, da bi bil potreben še en fanatičen izpad.

Ivan Primožič.

Vabila

— **KONJISKO UČITELJSKO DRUŠTVO** zboruje 3. decembra 1927 ob 10. uri v deški osnovni šoli v Konjicah. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Izid volitev. 4. Predavanje: Delovna šola. 5. Slučajnosti. Ker bodo še morebitne ponovne volitve novega odbora, je udeležba strogo obvezna.

— **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA ORMOŠKI OKRAJ** ima svoj redni občni zbor dne 7. decembra t. l. v ormoški osnovni šoli. Poleg običajnih točk in na dnevnem redu: a) Poročili o sejah širjega sosveta v Ljubljani in v Celju. b) Tajnikov in blagajnikov letno poročilo. c) Volitve. Začetek zborovanja ob 10. uri; pol ure pred zborovanjem odborova seja v zborovalnici.

— **KRANJSKO UČITELJSKO DRUŠTVO** zboruje 3. decembra ob 9. uri v Šmartnem pri Kranju. 1. Poročila odbora o društvenem delovanju in predsednika o sejah širjega sosveta in Učit. konvikta. — Objavijo se imena onih društvenikov, ki za tekoče leto še niso plačali nikakega zneska. (Sklep zadnjega občnega zbora). 2. Tov. Rika Ferjančič: Naša razstava z ozirom na osnovne pojme delovnega in rokotvornega pouka. — Konstituiranje krožkov. 3. Tov. Josip Jerše: Pedagoški tečaj v Mariboru. 4. Izvenšolsko delovanje. 5. Slučajnosti.

Poročila:

— **SLOVENJEBISTRISKO UČITELJSKO DRUŠTVO** je imelo svoj redni občni zbor dne 5. novembra na Pragerskem. Navzočih od 64 članov 42.

(Dalje glej stran 7.)